

Otevřená věda, otevřený přístup

Není otázkou ZDA, ale KDY, JAK a JAK RYCHLE

Iniciativa EU stanovila termín pro implementaci poskytování otevřeného přístupu k výzkumným výsledkům financovaným z veřejných prostředků do roku 2020.

Povinnost otevřeného přístupu k výzkumným datům v projektech H2020

Víte, že od roku 2017 bude vedle povinnosti otevřeného přístupu k publikacím ve všech nových projektech H2020 povinnost zpřístupňovat výzkumná data? Tato povinnost je zakotvena v čl. 29.3 Modelové grantové dohody H2020.

Cílem jsou tzv. FAIR data (Findable, Accessible, Interoperable and Reusable data)

1. Jaká data?

- povinně - podkladová data pro publikace vzniklé v rámci projektu, včetně metadat
- nepovinně - jakákoliv další data vzniklá v rámci projektu

2. Možnost vyvázat se?

- Vyvázání je možné kdykoliv a v jakémkoliv rozsahu. Lze o něj požádat v grantové žádosti, před podepsáním grantové smlouvy i kdykoliv v průběhu projektu. Lze se vyvázat úplně nebo částečně.

Pro zveřejnění dat se doporučuje princip “**as open as possible, as closed as necessary**”.

3. Data Management Plan (DMP)

- Podrobný popis dat, která váš projekt vygeneruje, a jak s nimi budete nakládat:
 - typy dat, jejich umístění, způsob zpřístupnění a způsob uchování.
- První DMP je povinným výstupem projektu. Je závazné sepsat ho do 6 měsíců od zahájení projektu.
- Aktualizuje se při významných změnách týkajících se výzkumných dat projektu, minimálně pro průběžné a závěrečné projektové zprávy.
- Není nutné ho sestavovat v případě úplného vyvázání se z povinnosti zpřístupnit data.

4. Uložení a zpřístupnění dat

Preferováno je uložení v repozitáři, který podporuje vhodné datové formáty, metadatové standardy a licencování.

Je potřeba provázat data s publikací. Je vhodné data zpřístupnit pod otevřenou licenci [CC BY nebo CC0](#).

5. Náklady spojené s uložením a zpřístupněním výzkumných dat jako uznatelný náklad projektu

- [Modelová grantová dohoda](#) (o Open Access (OA) se píše v čl. 29.2 a 29.3, str. 217-220)
- [Guidelines on Open Access to Scientific Publications and Research Data in Horizon 2020](#)
- [Guidelines on FAIR Data Management in Horizon 2020](#)

Vaše výsledky a výsledky ČVUT by měly být vidět. Bořme mýty OA!

1. *Open Access časopisy jsou nižší kvality, druhé kategorie, nejsou kvalitní, nemají IF. OA vydávání zapříčiňuje vznik predátorských vydavatelů.*

Kvalitní impaktované časopisy, vydavatelé, tituly nebo konference v režimu OA existují, jen je nutné je odlišit od pochybných vydavatelů, kteří využívají možností internetu a trendu OA k uplatnění svých zájmů.

Jak takové vydavatele poznat a vyhnout se jim si můžete ověřit v jednoduchých krocích na webu vimkdepublikuji.cz

Ověřujte informace:

[DOAJ](#)

[Web of Science](#)

[Journal Citation Reports](#)

[Scopus](#)

[Predátorské časopisy](#)

Pokud časopisy, které preferujete, nepodporují publikování v režimu OA, zvažte např. možnost zveřejnění práce v repozitáři.

2. *Neznám licenční podmínky a nevím, jak smím nakládat s článkem. Vím, že to bude v licenčních podmínkách, ty vždy podepisuji, ale nečtu. Myslím si, že články na vlastním webu, v repozitáři atd. zveřejnit nemohu, není to legální.*

Pokud vydavatel nepodporuje publikování v režimu OA a trvá na předání autorských práv, můžete poskytnout přístup k vašemu dílu např. prostřednictvím repozitáře.

Licenční podmínky obsahují odstavec týkající se práv a povinností autora na další využití díla, popř. přímo podmínky zveřejnění díla v repozitáři. Většina dodavatelů zveřejnění některé verze textu umožňuje. Nebo je možné si s dodavatelem vyjednat individuální podmínky. Pokud vydavatel nepovoluje autoarchivaci, je možné sjednat u vydavatele výjimku ([dodatek ke smlouvě](#)).

Více informací:

[SHERPA/RoMEO](#)

[Open Access v ČR](#)

[Web ÚK ČVUT](#)

Více k tematice OA najdete na webových stránkách ÚK ČVUT:

<https://www.knihovna.cvut.cz/cs/podpora-vedy/open-access/co-je-open-access>

<https://www.knihovna.cvut.cz/cs/podpora-vedy/publikovani/vedecke-publikovani>

Více o OA publikování:

Jakékoliv zveřejnění díla, i v režimu OA, je chráněno autorským zákonem.

Trend OA doporučuje nepředávat majetková autorská práva a publikovat např. pod licencemi Creative Commons (CC), kterými autor uděluje nevýhradní licenci k dalšímu užití.

CC jsou právně vymahatelné, není potřeba nic podepisovat. Kdokoliv vaše dílo použije, musí dle CC citovat autora a dodržet danou CC licenci.

Používejte trvalé identifikátory - DOI, ORCID. Vaše dílo bude snáze dohledatelné a spojené s vaším jménem.

Lenka Němečková, PhD.
lenka.nemeckova@cvut.cz

Ing. Iva Adlerová
iva.adlerova@cvut.cz